

บทที่ 3

ระเบียบวิจัย

1. ประชากร

ประชากรของการศึกษาเป็นคนไทย มีคุณสมบัติดังนี้

- 1.1 อายุ 10-20 ปี นับตามปีปฏิทิน อายุที่มากกว่า 6 เดือนจะนับเป็น 1 ปี
- 1.2 การเจริญเติบโตของร่างกายปกติ ไม่เป็นหรือเคยเป็นโรคของระบบต่างๆ ของร่างกาย หรือไม่เคยได้รับอุบัติเหตุบริเวณใบหน้าและกะโหลกศีรษะอันจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย โดยเฉพาะบริเวณใบหน้าและกะโหลกศีรษะ
- 1.3 ไม่เคยได้รับการบำบัดรักษาทางทันตกรรมจัดฟันมาก่อน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นคนไทยอายุตั้งแต่ 10 ถึง 20 ปี จำนวน 400 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 200 คน และเพศหญิง 200 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากคนที่มารับการถ่ายภาพรังสีกะโหลกศีรษะด้านข้าง จากภาควิชารังสีวิทยา คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ตัวแปรของการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ อายุ เพศ ค่ามุม และระยะทางที่แสดงลักษณะกระดูกโครงสร้างใบหน้า ได้แก่

3.1.1 ตัวแปรอิสระที่เป็นค่ามุมมีหน่วยเป็นองศา คือ

มุม SNA

มุม SNB

มุม ANB

มุม SNR

3.1.2 ตัวแปรอิสระที่เป็นค่าระยะทางมีหน่วยเป็นมิลลิเมตร คือ

Wits

NR

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ค่ามุมและระยะทางที่แสดงลักษณะเนื้อเยื่ออ่อนของจมูก (Soft Tissue Nasal Form) ได้แก่

3.2.1 ตัวแปรตามที่เป็นค่ามุม มีหน่วยเป็นองศา คือ

มุม SNPrn'

มุม NF

มุม NL

3.2.2 ตัวแปรตามที่เป็นค่าระยะทาง มีหน่วยเป็นมิลลิเมตร คือ

UN

ND

LN

NPrn'

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวัด

4.1 จากภาพรังสีกะโหลกศีรษะด้านข้างของกลุ่มตัวอย่าง นำมาลอกกระดาษเย็บตลงบนแผ่นกระดาษอะซิเตท (Acetate Paper) กำหนดจุดและระนาบอ้างอิงแล้วทำการวัดค่ามุมและระยะทางต่างๆ เครื่องมือที่ใช้ในการลอกกระดาษเย็บตจากภาพรังสี ได้แก่

- ก. กระดาษอะซิเตท หน้า 0.003 นิ้ว ขนาด 8" x 10"
- ข. ดินสอดำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 มิลลิเมตร ชนิด 2 H
- ค. Viewing Box
- ง. ไม้โปรเทคเตอร์ของบริษัทยูนิเทค (Unitek)

4.2 วัดมุมและระยะทางต่างๆ จากกระดาษอะซิเตทที่ลอกรายละเอียดจากภาพรังสีโดยหน่วยของค่ามุมเป็นองศา อ่านละเอียดถึง 0.5 องศา และหน่วยของค่าระยะทางเป็นมิลลิเมตร อ่านละเอียดถึง 0.5 มิลลิเมตร ใช้ผู้วัดคนเดียววัดค่าต่างๆซ้ำกัน 2 ครั้ง ค่าวัดวัดได้ต่างกันให้ใช้ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์จะแบ่งเป็นขั้นตอน คือ

4.2.1 ลักษณะกระดูกโครงสร้างใบหน้า วัดเป็นค่ามุมและระยะทาง ดังรูป 2 คือ

มุม SNA

มุม SNB

มุม ANB

ค่า Wits หรือ ระยะ AO-BO

โดยจะแบ่งลักษณะกระดูกโครงสร้างใบหน้าเป็น 3 ชนิด คือ

- ก. กระดูกโครงสร้างใบหน้าชนิดที่หนึ่ง (Skeletal Class I)
- ข. กระดูกโครงสร้างใบหน้าชนิดที่สอง (Skeletal Class II)
- ค. กระดูกโครงสร้างใบหน้าชนิดที่สาม (Skeletal Class III)

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 400 คน มีลักษณะกระดูกโครงสร้างใบหน้าแตกต่างกันไปทั้งในแนวหน้าหลังและแนวดิ่ง ในการศึกษานี้จะใช้การแบ่งชนิดลักษณะกระดูกโครงสร้างใบหน้าโดยใช้ค่า Wits เพราะจากการศึกษาของสิริมา โกวิทวิเศษ (2531) ที่เปรียบเทียบวิธีที่เหมาะสมที่สุด ในการแสดงความสัมพันธ์ในแนวหน้าหลังของขากรรไกรล่างต่อขากรรไกรบนระหว่างวิธีที่นิยมมาใช้ 3 วิธี คือ มุม ANB ระยะทาง AO-BO และระยะทาง AFH-BFH พบว่าวิธีใช้ค่า Wits หรือระยะทาง AO-BO นั้นเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด เพราะมีการเปลี่ยนแปลงตามลักษณะใบหน้าแนวดิ่งน้อยที่สุด และไม่มี ความแตกต่างระหว่างอายุ เนื่องจากมิได้ประกอบด้วยจุดอ้างอิงที่มีการเปลี่ยนแปลงตามการเจริญของกะโหลกศีรษะ และ

ใบหน้า ซึ่งต่างจากมุม ANB และระยะทาง AFH-BFH ซึ่งจะแบ่งตามลักษณะใบหน้าในแนวดิ่ง คือ ความชันของระนาบสบฟัน และระนาบขากรรไกรล่าง

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาค่า Wits ในคนไทย เช่นงานวิจัยของศิริเพ็ญ กังวลกิจ (1986) และกนก สรเทศน์ (1984) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีอายุและจำนวนต่างกัน ทำให้ค่ามาตรฐานของ Wits ในคนไทยต่างกันเล็กน้อย ในการศึกษานี้ใช้ค่า Wits = -3+2

4.2.2 ลักษณะมุม วัดเป็นค่ามุมและระยะทางโดยเทียบกับระนาบอ้างอิงต่างๆ ดังรูป 3-5 คือ

- ก. ระนาบอ้างอิง SN วัดมุม SNR
วัดมุม $SN'Prn'$
วัดระยะทาง NR
วัดระยะทาง $N'Prn'$
- ข. ระนาบเนื้อเยื่ออ่อนใบหน้า วัดมุม NF
- ค. แนทหน้าหลัง (Antero-Posterior) วัดระยะทาง UN
วัดระยะทาง ND
วัดระยะทาง LN
- ง. ระนาบริมฝีปากบน วัดมุม NL

4.2.3 การหาสหสัมพันธ์ (Correlation) ในการศึกษาจะหาความสัมพันธ์ของลักษณะมุมกับลักษณะกระดูกโครงสร้างใบหน้าแบบต่างๆของผู้ป่วย รวมทั้งจะจำแนกตามอายุและเพศ การวิเคราะห์ทางสถิติใช้สูตร Peason Product Moment Correlation Coefficient ($r_{x,y}$) คือ

$$r_{x,y} = \frac{n\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[n\sum X^2 - (\sum X)^2] [n\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

x และ y เป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นช่วงและมีค่าต่อเนื่อง (Interval, Continuous Data)